

T.C.
TÜRKİYE İNSAN HAKLARI VE EŞİTLİK KURUMU
2.DAİRE KARARI

Başvuru Numarası : 2022/101, 2022/247
Toplantı Tarihi/Sayısı : 3.9.2024/50
Karar Numarası : 2024/886
Başvuran : K. K.
Başvuran Vekili : -
Adres : -
Muhatap Kurum/Kişi : Diyarbakır 3 No.lu T Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumu Müdürlüğü
Muhatap Adres : -

I. BAŞVURUNUN KONUSU

1. Başvuranın oğlu M. S. K.'nin bulunduğu Diyarbakır 3 No.lu T Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumunda dilekçelerinin ilgili kurum ve kuruluşlara gönderilmediği, ailesiyle görüşmelerinde mağduriyetler yaşadığı, psikolojik baskıya ve kötü muameleyle maruz kaldığı iddialarına ilişkindir.

II. İNCELEME SÜRECİ

2. Başvuran, oğlu M. S. K.'nin vasisi olduğuna dair gerekli belgeyi sunarak başvuru dilekçelerinde özetle;

- a. Oğlunun bulunduğu Diyarbakır 3 No.lu T Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumunda infaz ve koruma memurlarının oğluna kötü muamelede bulunduğunu,
- b. İnfaz ve koruma memurlarının oğluna psikolojik baskı uyguladığını,
- c. Oğlu açlık grevine girmesine rağmen psikososyal servis tarafından grevin sonlandırılmasına ilişkin adımların atılmadığını,
- ç. Oğlunun dilekçelerinin ilgili kurum ve kuruluşlara gönderilmediğini,
- d. Açık görüşün mevzuata uygun sürede yaptırılmadığını,
- e. Haftada 1 saat olan görüntülü telefon görüşmesi yapma hakkının bölünmeden tek seferde kullanıldığını ve telefon görüşmelerinin engellendiğini iddia etmektedir.

3. Muhatap Diyarbakır 3 No.lu T Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumu Müdürlüğünden alınan yazılı görüşlerde özetle;

a. M. S. K.'nin Ceza İnfaz Kurumuna kabul edildiği 26/3/2021 tarihinden 8/2/2022 tarihine kadar çeşitli kurumlara gönderilmek üzere toplam 29 dilekçe verdiği, söz konusu dilekçelerin üst yazı ile beraber ilgili kurumlara gönderildiği,

b. Kurumlarında bulunan standart 16 kişilik koşullarda görüntülü görüşme yapılmasına imkan sağlayan teknik alt yapı ve cihazların kurulu bulunmakta olduğu, tek kişilik odalarda söz konusu alt yapının mevcut olmadığı, M. S. K.'nin kendi isteği ile tek kişilik odada barındırıldığı ve bu nedenle görüntülü görüşme yapma imkanından yeteri kadar faydalanamadığı, bu konuda alınan karar doğrultusunda görüntülü görüşme teknik alt yapısının bulunmadığı tek kişilik odalarda kalan mahpuslar için bu alt yapının kurulu olduğu Kurum revirinde

Bu belge, güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır.

haftada 1 kez görüntülü görüşme yapma imkanının sağlandığı, bu imkanın pandemi döneminde bulaş riski gibi nedenler ile haftada 1 defadan fazla kullanılamadığı,

c. Başvuranın oğlunun Ceza İnfaz Kurumuna gelmesini takiben üçüncü gün psikosozyal servis uzmanı ile ilk görüşmenin yapıldığı, 18/1/2022 tarihinde başvuranın açlık grevine gireceğini belirtmesi üzerine kendisiyle bir görüşme daha gerçekleştirildiği, M. S. K.'ye açlık grevinin olumsuz etkilerinden söz edildiği, görüşme sonunda açlık grevinden vazgeçtiği, 31/1/2022 tarihinde tekrar açlık grevine gireceğini belirtmesi üzerine ilgili servis tarafından kendisiyle bireysel görüşme yapıldığı, buna rağmen açlık grevini sürdürmekte ısrarcı olduğu,

ç. Pandemi sebebiyle Sağlık Bakanlığı Koronavirüs Bilim Kurulunun tavsiye kararları doğrultusunda ceza infaz kurumlarında uzun süre açık görüş yapılamadığı, normalleşme süreci ile birlikte kısıtlı olarak açık görüşe izin verildiği, Adalet Bakanlığı Ceza ve Tevkifevleri Genel Müdürlüğünün ilgili yazılarında görüşlerin 30 dakika ile sınırlandırılmasının tavsiye edildiği, M. S. K.'nin bir kez ailesi tarafından ziyaret edildiği ve 30 dakika görüşme gerçekleştirdikleri,

d. Başvuranın iddialarının gerçekliği yansıtmadığı, bu iddialara ilişkin herhangi bir tarih ve saat belirtilmediği, daha somut verilerle Kurum İdaresine başvurulması durumunda söz konusu iddiaların titizlikle araştırılabileceği belirtilmiştir.

4. Muhatabın yazılı görüşüne karşı başvuran tarafından yasal süre içinde yazılı görüş sunulmamıştır.

III. İLGİLİ MEVZUAT

5. Türkiye Cumhuriyeti Anayasası'nın "*Kişinin dokunulmazlığı, maddi ve manevi varlığı*" başlıklı 17'nci maddesinin üçüncü fıkrası şöyledir:

"Kimseye işkence ve eziyet yapılamaz; kimse insan haysiyetiyle bağdaşmayan bir cezaya veya muameleye tabi tutulamaz."

6. 20/4/2016 tarihli ve 6701 sayılı Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu Kanunu'nun "*Kurumun görevleri*" başlıklı 9'uncu maddesinin birinci fıkrasının (i) bendi şöyledir:

"Özgürlüğünden mahrum bırakılan ya da koruma altına alınan kişilerin ulusal önleme mekanizması kapsamındaki başvurularını incelemek, araştırmak, karara bağlamak ve sonuçlarını takip etmek."

7. 6701 sayılı Kanun'un 17'nci maddesinin birinci ve sekizinci fıkralarında; özgürlüğünden mahrum bırakılan ya da koruma altına alınan kişilerin Kuruma bizzat başvuru yapabileceği hükme bağlanmıştır.

8. 24/11/2017 tarihli ve 30250 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanan Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu Kanununun Uygulanmasına İlişkin Usul ve Esaslar Hakkında Yönetmelik'in "*Karar türleri*" başlıklı 65'inci maddesi şöyledir:

"Kurum, yapılan başvuru veya resen inceleme kapsamında yaptığı inceleme ve araştırma sonucunda incelenemezlik kararı, gerekçeli kabul edilmezlik kararı, gönderme kararı, ihlal kararı, idari yaptırım kararı, uzlaşma kararı, ret kararı ve karar verilmesine yer olmadığına dair karar verir."

9. Mezkûr Yönetmelik'in "*Gerekçeli kabul edilmezlik kararı*" başlıklı 67'nci maddesi şöyledir:

"(1) Ön inceleme aşamasında, başvurunun açıkça dayanaksız olup olmadığı, başvurunun hakkın kötüye kullanımını teşkil edip etmediği, ayrımcılık yasağı ihlalinde kaynaklanan bir zararın bulunup bulunmadığının tespiti açısından incelenebilirliğin esasla birlikte incelenmesi kararlaştırılan başvurulara ilişkin esas inceleme ve araştırma aşamasında söz konusu koşulları taşımayan başvurularla ilgili gerekçeli kabul edilmezlik kararı verilir.

(2) Ön inceleme aşamasında incelenabilir bulunan ya da incelenebilirliği esasla birlikte

incelenmesi ve araştırılması kararlaştırılan başvuruların 48'inci maddede belirtilen gerekli koşulları taşımadığının anlaşılması halinde de bu başvurularla ilgili gerekçeli kabul edilmezlik kararı verilir."

IV. DEĞERLENDİRME VE GEREKÇE

10. Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumunun amacı; insan onurunu temel alarak insan haklarının korunması ve geliştirilmesi, kişilerin eşit muamele görme hakkının güvence altına alınması, hukuken tanınmış hak ve hürriyetlerden yararlanmada ayrımcılığın önlenmesi ile bu ilkeler doğrultusunda faaliyet göstermek, işkence ve kötü muameleyle etkin mücadele etmektir.

11. 6701 sayılı Kanun'un 9'uncu maddesinde; insan hakları ihlallerini resen incelemek, araştırmak, karara bağlamak ve sonuçlarını takip etmek, ayrımcılık yasağı ihlallerini resen veya başvuru üzerine incelemek, araştırmak, karara bağlamak ve sonuçlarını takip etmek, özgürlüğünden mahrum bırakılan ya da koruma altına alınan kişilerin ulusal önleme mekanizması kapsamındaki başvurularını incelemek, araştırmak, karara bağlamak ve sonuçlarını takip etmek Kurumun görevleri arasında sayılmıştır. Bu kapsamda başvuranın, iddia ve talepleri konuya ilişkin mevzuat hükümleri ile birlikte incelenip değerlendirilmiştir.

Kötü muamele iddialarına ilişkin olarak;

12. Birleşmiş Milletler (BM) Medeni ve Siyasi Haklar Sözleşmesi'nin 7'nci maddesi şöyledir:

"Hiç kimse işkenceye ya da zalimane, insanlık dışı ya da küçük düşürücü muamele ya da cezalandırmaya maruz bırakılamaz ..."

13. Aynı Sözleşme'nin 10'uncu maddesinin birinci fıkrası şöyledir:

"Özgürlüğünden yoksun bırakılan herkese insanca ve kişinin doğuştan sahip olduğu onura saygı gösterilerek davranılır."

14. Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi (AİHS)'in "İşkence yasağı" başlıklı 3'üncü maddesi şöyledir:

"Hiç kimse işkenceye, insanlık dışı ya da onur kırıcı ceza veya muamelelere tabi tutulamaz."

15. Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi (AİHM), kötü muamele konusundaki iddiaların uygun delillerle desteklenmesi gerektiğine işaret eder (AİHM, *Klaas/Almanya*, B. No: 15473/89, 22/9/1993, para. 30). *"İddia edilen olayların gerçekliğini tespit etmek için her türlü şüpheden uzak, makul kanıtların varlığı gerekir. Bu nitelikteki bir kanıt, yeterince ciddi, açık ve tutarlı emarelerden ya da aksi ispat edilemeyen birtakım karinelerden de oluşabilir."* (AİHM, *İrlanda/Birleşik Krallık*, B. No: 5310/71, 18/1/1978, para. 161; AİHM, *Labita/İtalya*, B. No: 26772/95, 6/4/2020 para. 121). *"Bu bağlamda kanıtlar toplanırken tarafların takındıkları tutumlar dikkate alınmalıdır."* (AİHM, *Tanlı/Türkiye*, B. No: 26129/95, 10/4/2001, para. 109).

16. AİHM, "makul şüphe bulunmaması" ya da "bütün makul kuşkunun ötesinde" şeklinde bir kanıtlama standardı uygulamaktadır. Ancak Mahkeme, bu kanıtlamaya yeterince sağlam, kesin ve birbirleriyle uyumlu çıkarsamaların ve aynı ölçüde çürütülememiş maddi karinelerin bir arada bulunmasıyla varılabileceğini kabul etmektedir (AİHM, *İrlanda/Birleşik Krallık*, B. No: 5310/71, 18/1/1978, para. 161).

17. Anayasa Mahkemesi (AYM)'ye göre; kötü muameleyle maruz kalması nedeniyle mağdur olduğunu ileri süren kişilerin kötü muamele yasağı kapsamına giren ağırlıkta bir muamele görmüş olabileceklerini gösteren emare ve delil sunmaları gerektiğini belirtmek gerekir (AYM, *Beyza Metin*, B. No: 2014/19426, 12/12/2018, para. 45). Benzer bir kararında AYM, *"Kötü muamele konusundaki iddialar, uygun delillerle desteklenmelidir. İddia edilen olayların gerçekliğini tespit etmek için, her türlü şüpheden uzak, makul kanıtların varlığı gerekir. Bu nitelikteki bir kanıt, yeterince ciddi, açık ve tutarlı emarelerden ya da aksi*

ispat edilemeyen birtakım karinelere de oluşabilir. Bu bağlamda kanıtlar toplanırken tarafların takındıkları tutumlar dikkate alınmalıdır. Ancak bu uygun koşulların tespiti halinde bir kötü muamelenin varlığından bahsedilebilir." şeklinde bir yaklaşım sergilemiştir (AYM, *Cezmi Demir ve Diğerleri*, B. No: 2013/293, 17/7/2014, para. 95).

18. İhlal iddiasında bulunan kişinin iddialarını ispat etmesi genel kural olduğundan hukuki ve fiili deliller ile desteklenmeyen başvurular da açıkça dayanaktan yoksun kabul edilmektedir. AYM, ispat yükümlülüğüne başvurana ait olmasına rağmen başvuru tarafından soyut şekilde birtakım hükümlere atıfta bulunulması ancak söz konusu hükümlerin nasıl ihlal edildiğinin açıklanmaması ve ispatlanmaması durumunda başvurunun açıkça dayanaktan yoksun olduğuna karar vermiştir (AYM, *Muhittin Kaya*, B. No: 2013/1213, 4/12/2013, para. 32).

19. Başvuran oğluna kötü muamele yapıldığı yönünde iddialar ileri sürmüş olsa da; bu iddialara ilişkin yer, saat ve tarih gibi unsurlarda açık ve anlaşılır bilgiler vermemiş, kanıtlanabilir deliller sunmamış ve konu hakkında ilgili makamlara şikâyetinde bulunduğunu gösterir herhangi bir belge ibraz etmemiştir. Bu nedenle mevcut iddiaların soyut bir niteliği haiz olduğu anlaşılmıştır. Bu doğrultuda söz konusu iddiaların açıkça dayanaktan yoksun olması sebebiyle kabul edilmez olarak değerlendirilmesi gerekir.

Psikolojik baskı uygulandığı iddiasına ilişkin olarak;

20. AYM bir kararında “...başvurucunun ihlal iddialarını kanıtlayamadığı, temel haklara yönelik bir müdahalenin olmadığı veya müdahalenin meşru olduğu açık olan başvurular ile karmaşık veya zorlama şikâyetlerden ibaret başvurular açıkça dayanaktan yoksun kabul edilebilir.” (AYM, *Hikmet Balabanoğlu*, B. No: 2012/1334, 17/9/2013, para. 24).

21. Başvuran, oğluna psikolojik baskı yapıldığını ve oğlunun bunalıma girdiğini iddia etmiştir. Ancak başvuran bu iddialarına dair tarih, yer, kişi gibi unsurlarda açık ve yeterli bilgiler vermediği için söz konusu iddiaların açıkça dayanaktan yoksun olması sebebiyle kabul edilmez olduğu kanaatine varılmıştır.

Açlık grevi sırasında psikososyal servis tarafından görüşme yapılmadığı iddiasına ilişkin olarak;

22. Başvuran, oğlu açlık grevine girdiğinde psikososyal servis tarafından oğlu ile görüşme yapıldığını iddia etmiştir. Muhatap Ceza İnfaz Kurumu tarafından gönderilen cevabi yazıda, gerekli görüşmeler yapıldığı belirtilmiş olup bu görüşmelere ilişkin belgeler de Kurumumuzla paylaşılmıştır. Söz konusu belgeler incelendiğinde psikososyal servis tarafından başvuran ile görüşme yapıldığı anlaşılmış olup söz konusu iddia bakımından hak ihlali yapılmadığı değerlendirilmiştir.

Dilekçelerin ilgili kurum ve kuruluşlara gönderilmediği iddiasına ilişkin olarak;

23. Başvuran, oğlunun dilekçelerinin ilgili makamlara iletilmediğini iddia etmiştir. Muhatap Kurum tarafından gönderilen cevabi yazı ve ekleri incelenmiş olup yapılan inceleme sonucunda başvuranın çeşitli kurum ve kuruluşlara gönderilmiş olan 72 dilekçesinin olduğu görülmüştür. Bu nedenle dilekçelerin ilgili kurum ve kuruluşlara gönderilmediği iddiası bakımından hak ihlali yapılmadığı değerlendirilmiştir.

Açık görüşün mevzuata uygun yapılmadığı iddiasına ilişkin olarak;

24. Başvuran, oğlu ile yapmış oldukları açık görüşün mevzuata uygun yapılmadığını iddia etmiştir. Muhatap Ceza İnfaz Kurumu tarafından gönderilen cevabi yazıda, Ceza ve Tevkifevleri Genel Müdürlüğünün ilgili

yazıları uyarınca görüşlerin 30 dakika ile sınırlandırılmasını tavsiye ettiği belirtilerek yapılan 30 dakikalık görüşmeye ilişkin belge de Kurumumuzla paylaşılmıştır. Nitekim mezkûr Yönetmelik'in ilgili maddeleri de göz önünde bulundurulduğunda, görüşlerin 30 dakika olarak yapılmasının anılan mevzuat hükümlerine uygun olduğu görülmüştür. Bu doğrultuda açık görüşün mevzuata uygun yapılmadığı iddiası bakımından hak ihlali yapılmadığı sonucuna ulaşılmıştır.

Haftada bir saat olan görüntülü telefon görüşmesi yapma hakkının bölünmeden tek seferde kullanıldığı ve telefon görüşmelerinin engellendiği iddialarına ilişkin olarak;

25. 29/3/2020 tarihli ve 31083 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanan Ceza İnfaz Kurumlarının Yönetimi ile Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Yönetmelik'in "*Telefonla görüşme hakkı*" başlıklı 74'üncü maddesinin ikinci fıkrasının (g) bendi şöyledir:

"Görüntülü telefon görüşmesi yapılmasına imkan sağlayan teknik alt yapının kurulu bulunduğu Bakanlıkça belirlenen kurumlarda, haftalık görüşme süresi otuz dakika olarak uygulanır. Bu sistem oda veya koğuş içine ya da idarece uygun görülen diğer yerlere kurulabilir. Haftalık ziyaret hakkını kullanmayan hükümlülerin bir sonraki haftalık telefon görüşme süresine ayrıca otuz dakika ilave edilir ve bu süre devredilemez. Bu kapsamdaki görüşmeler aynı hafta içerisinde toplam üç görüşmeyi aşmamak koşuluyla bölünmek suretiyle de yapılabilir ..."

26. Başvuran oğlunun haftada 1 saat olan görüntülü telefon görüşmesi yapma hakkının bölünmek suretiyle kullanılabilen tek seferde kullanıldığını ve telefon görüşmelerinin engellendiğini iddia etmiştir. Muhatap Ceza İnfaz Kurumu sunduğu yazılı görüşte; tek kişilik odalarda görüntülü telefon görüşmesi yapılabilmesi için teknik alt yapının bulunmadığını, M. S. K.'nin kendi isteği ile bu odada bulunduğunu, idarenin almış olduğu karar doğrultusunda bu odalarda kalan mahpusların teknik alt yapının bulunduğu Kurum revirinde söz konusu görüşmeleri yapabildiklerini, pandemi dönemindeki koşullar göz önünde bulundurulduğunda bu görüşmelerin haftada 1 defa ve tek seferde yapılmasının mümkün olduğunu ifade etmiştir.

27. Mezkûr Yönetmelik hükmü göz önüne alındığında görüntülü telefon görüşmelerinin bölünmek suretiyle yapılması hususunun emredici bir hüküm olmadığı, yapılan uygulamanın idarenin takdir yetkisi kapsamında kaldığı görülmüştür. Bu doğrultuda Kurum uygulamasının ilgili mevzuata aykırılık teşkil etmediği anlaşılmıştır. Dolayısıyla söz konusu iddialar bakımından hak ihlali yapılmadığı değerlendirilmiştir.

28. Sonuç olarak başvuranın iddiaları, muhatabın cevapları ve ilgili mevzuat hükümleri birlikte değerlendirildiğinde başvurulardaki iddialar kapsamında hak ihlali bulunmadığı kanaatine varılmıştır.

V. KARAR

A. Başvuruda KÖTÜ MUAMELE YASAĞININ İHLAL EDİLMEDİĞİNE,

B. Kararın taraflara tebliğine ve KAMUOYUNA DUYURULMASINA,

C. Karara karşı tebliğ tarihinden itibaren 60 gün içerisinde Ankara İdare Mahkemesine başvurulabileceğine,

3/9/2024 tarihinde, Saffet BALIN'ın karşı oyuyla OY ÇOKLUĞUYLA, karar verildi.

e-imzalıdır

Muhammet Ecevit CARTİ
Daire Başkanı

e-imzalıdır

İsmail AYZ
Üye

e-imzalıdır

Mehmet Emin GENÇ
Üye

e-imzalıdır

Saffet BALIN
Üye

e-imzalıdır

Ünal SADE
Üye

Ek: 2024/886 K. K. Kararı Saffet BALIN Karşı Oyu (1 Sayfa)

10.09.2024

KARŞI OY GEREKÇESİ

Karar Adı : K. K.
Karar Numarası : 2024/886

6701 sayılı Kanun'un 18'inci maddesinin birinci fıkrası "*Kurum, başvuruları ve resen yaptığı incelemeleri başvuru ve resen inceleme kararı tarihinden itibaren en geç üç ay içinde sonuçlandırır. Bu süre, Başkan tarafından bir defaya mahsus olmak üzere en fazla üç ay uzatılabilir.*" hükmünü haizdir. İlgili hüküm uyarınca başvuruların incelenmesi ve karara bağlanması için belirlenen sürenin azami olarak altı ay olduğu açıktır.

Somut başvuruda, yukarıda yer verilen normatif düzenlemedeki azami süreye uyulmadığı görülmektedir. Kurumumuzun insan kaynağı ile beraber değerlendirildiğinde mevcut durumdaki olağan dışı gecikmenin makul görülebilmesi mümkün değildir. Kaldı ki aynı dönemde Kurumun insan kaynağının "tali" olarak değerlendirilebilecek faaliyetlere kanalize edildiği görülmektedir. Bu durum Kurumun insan kaynağının etkili ve verimli olarak kullanılamaması ve iş akışı takiplerinin düzenli olarak yapılamamasının olağan sonucudur.

Mücbir sebepler hariç olmak üzere başvuruların öngörülen yasal sürede sunulmamasında sorumluluğu olan personel hakkında gerekli tahkikatın da yapılması gerektiği şerhiyle birlikte yukarıda sıralanan gerekçelerle sayın çoğunluğun görüşüne iştirak edilememiştir.

e-imzalıdır

Saffet BALIN
Üye

Bu belge, güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır.

Belge Doğrulama Kodu:

Adres: Mithatpaşa Cad. No: 52 06420 Kızılay-ANKARA

Telefon No : 4227800 Fax No : 4227899

e-Posta : / Kep Adresi : tihek@hs01.kep.tr

İnternet Adresi : <http://www.tihek.gov.tr/>